

does not only justify, but inexcusably argues the need for scientific assimilation of philosophical categories by future lawyers, including the highest scientific degree'.

One way or another, future lawyers, especially criminologists, must be aware of the reasons that led to the emergence and development of criminology; the factors that determined its methodological foundations and place in the system of scientific knowledge, in particular, in the system of criminal-law sciences; its tasks, social functions, the ways and mechanisms of their realization (in their philosophical comprehension).

In addition, the elimination of the so-called in the literature ground of the 'idea of crisis' which leads to allegations of the need to change the 'forensic paradigm', the departure from the traditional forensic theory and methodology, could also be possible, to a large extent, due to the philosophical aspect of securing the active and progressive development of criminology, taking into account the preservation and respect of the traditions of forensic science, as well as the criminologists who created it.

**Key words:** general theory, methodology, criminology, philosophy.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.02>

УДК 343.98

**Н. І. Клименко**  
**доктор юридичних наук, професор**

*Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»*

### **ПОНЯТТЯ ТА ЗАВДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ЮРИДИЧНИХ НАУК**

*Розглядається поняття загальної теорії судової експертології, умови, що сприяли її створенню, місце судової експертології в системі юридичних наук, обсяг її предмета, питання взаємодії і взаємовідносин науки криміналістики і судової експертології. Наводиться система і структура загальної теорії судової експертології та її завдання.*

**Ключові слова:** *судова експертологія, судова експертиза, юридичні науки, теорія.*

---

---

Судова експертологія як наука покликана вивчати закономірності, методологію формування і розвитку судових експертиз, закономірності дослідження об'єктів на основі спеціальних знань, трансформованих у систему наукових методів та методик вирішення експертних задач у межах правової регламентації [1]. Вона є спеціальною прикладною юридичною наукою, що за своїм походженням і загальним об'єктом дослідження (злочинна діяльність) відноситься до циклу кримінально-правових наук.

Окремі статті Кримінального процесуального, Цивільного процесуального кодексів та Адміністративного, Господарського, Митного

та ін. кодексів України, Закон України «Про судову експертизу» 1994 року і конституційне підтвердження (п. 14 ст. 92 Конституції України) законодавчого забезпечення судової експертизи є правовими основами подальшого розвитку правових та організаційно-управлінських напрямів судової експертології.

Не зважаючи на народження судової експертології ще в 70-х роках ХХ ст., окремі вчені-криміналісти, на жаль, негативно до неї ставились. Так, В. Колдін вважав, що криміналістичні експертні методики і технології є невід'ємною частиною науки криміналістики і елементом криміналістичної діяльності оперативних співробітників, слідчих, прокурорів. В. Гончаренко також вважав криміналістичну експертизу невід'ємною частиною криміналістичної техніки, однак відзначав особливості (в процесуальному, технічному та методичному аспектах) [2]. Навіть ті криміналісти, які вже визнали створення судової експертології і внесли свій внесок у розробку її теорії (Р. С. Белкін, Т. В. Авер'янова, Ю. Корухов), продовжують включати криміналістичну експертизу та судову експертологію («загальну теорію судової експертизи») до складу науки криміналістики [3]. Щоб чітко розмежувати вказані науки, необхідно осмислити ґенезу нової науки судової експертології і чітко розмежувати функції криміналістики і судової експертизи.

Що стосується природи науки судової експертології, то вченими-криміналістами також висловлюються різні думки. Так, О. Р. Шляхов вважає, що судова експертологія не є юридичною прикладною наукою, ані природньою, ані технічною, а повинна стояти на межі між ними, бути «суміжною» наукою [4]. В. Д. Арсен'єв розглядає науку про судову експертизу з позиції теорії судових доказів. Т. В. Авер'янова і Ю. Корухов вважають її наукою подвійної природи: юридичною – за предметом і об'єктами пізнання, частково за функціями та джерелами формування, та природньо-технічною – за іншими критеріями [5]. С. В. Бичкова і Р. С. Белкін відносять загальну теорію судової експертизи за її змістом, спрямованістю та соціальним призначенням до юридичних наук та вважають її комплексною інтегральною наукою міждисциплінарних галузей знань [6, 7].

А. І. Вінберг та Н. Т. Малаховська визначають судову експертологію як галузь юридичної науки, що вивчає закономірності, методологію та процес формування і розвитку наукових основ судових експертиз, а також дослідження її об'єктів [8]. Ми поділяємо думку М. Я. Сегая про те, що природа знань кожної науки визначається виключно її предметом, як частиною об'єктивної дійсності, що вивчає конкретна наука. Використання знань інших наук (фізики, хімії, біології, математики та ін.) не змінює їх предмету, ці знання лише пристосовуються для вирішення задач цієї науки, що адресовані до експертної практики. Судова експертологія трансформує ці знання в юридичні, за допомогою яких оптимізується використання спеціальних знань у судочинстві [9].

Висловлена в літературі думка (Р. С. Белкін) про те, що криміналістика є для судової експертології звичайною обґрунтовуючою наукою (нарівні з фізикою, хімією, біологією), видається досить спірною. Не можна не враховувати такої суттєвої обставини, що криміналістику

треба визнати дійсно «материнською» наукою, в лоні якої зароджувалась експертологія і від якої вона врешті-решт відокремилася. Судова експертологія не тільки зберігає «родимі плями» криміналістики, а й, в свою чергу, впливає на діалектику розвитку предмета криміналістики та змісту її наукових галузей (криміналістичної тактики, криміналістичної техніки і криміналістичної методики). Зокрема, потребує уточнення усталений погляд на єдність криміналістичної техніки для слідчого і експерта. Перша призначена для збирання «слідової інформації», друга – для поглибленого її дослідження на основі спеціальних знань з метою перетворення її на доказову інформацію. Різні цілі забезпечуються й різними за змістом засобами. Точніше ставити питання про взаємодію, «стикровку» двох, хоча і тісно пов'язаних, але ж самостійних галузей науково-технічних засобів, обслуговуючих правосуддя.

На базі криміналістичних теорій ідентифікації та розпізнавання, наукові засади яких закладено С. М. Потаповим, теорії ситуаційного аналізу (Б. М. Комаринець, Л. Г. Грановський) сформувались теорії, методи й методики судово-експертної ідентифікації, діагностики та ситуалогії, що істотно відрізняються від слідчих методів ототожнювання, розпізнавання, ситуаційного аналізу обставин злочину.

Тактика призначення експертизи за змістом не збігається з поняттям тактики проведення експертизи. Зовсім інший зміст містить у собі використання спеціальних знань слідчим у криміналістичній методиці розслідування окремих категорій злочинів і методики використання спеціальних знань експертом, який професійно «обслуговує» конкретні види злочинів (наприклад, судовий медик, експерт-автотехнік). Фахові знання слідчого, спеціальні знання експерта з приводу криміналістичної характеристики злочинів і методики включення цих знань кожним у свою професійну діяльність мають деякі спільні, але ж істотно відмінні ознаки.

Названі проблеми потребують спільного вирішення (в плані взаємодії і розмежування) науками криміналістики і судової експертології.

Професор С. М. Потапов є засновником методологічних засад вітчизняної криміналістики, розробником теорії криміналістичної ідентифікації, принципів, видів та форм її застосування. Сьогодні важливого значення набувають погляди вченого на сутність криміналістики, її предмет, історію, значення для роботи слідчих та судових органів [9].

Криміналістика – це наука, що дійсно перебуває на передньому краї боротьби зі злочинністю. Саме криміналістика на основі своїх наукових досліджень пропонує оперативно-розшуковим працівникам, слідчим, експертам, суддям науково обґрунтовані й перевірені практикою засоби, методи розкриття злочинів, розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Криміналістика привертає до себе увагу, перш за все, тим, що вона допомагає встановити істину, проникнути в невідоме, таємне. Не можна не погодитися з С. М. Потаповим, на думку якого процес розкриття й розслідування злочинів має засновуватися на наукових засадах. У цьому відношенні він називає криміналістику точною наукою.

Окремі рекомендації криміналістичного характеру відомі здавна. Вони зустрічаються і в законодавчих пам'ятках. Історія криміналістичних

знань розпочинається з виникнення перших типів держави і права, коли встановлювались певні правила поведінки, звичаї і закони. Поява перших порушників законів викликала необхідність уведення спеціальних правил і методів щодо розкриття і розслідування злочинів, встановлення злочинців. З'являються перші чиновники, які повинні були розкривати окремі види злочинів, встановлювати істину (наприклад, Давній Єгипет – чиновники-писці, нубійські негри та ін.; Древній Вавилон – писці та судді). Правові документи (закони царя Хамурапі, Артхашастра, Книга законів та ін.) містили деякі рекомендації криміналістичного характеру щодо збирання, дослідження та оцінки доказів судом. Але такі рекомендації мали окремий, розрізнений характер і були пов'язані певними клятвами, випробуванням вогнем, каліченням та клеймінням засуджених.

Криміналістичні знання формувалися в межах процесу (процедури), що був притаманний суспільству (наприклад, інквізиційний процес був пов'язаний з одержанням зізнання від допитуваного за допомогою будь-яких засобів). Безумовно, що поява криміналістичних засобів та методів пов'язана з відправленням правосуддя, розвитком слідчої, розшукової та експертної практики.

Зародження криміналістики як системи знань пов'язане з соціальним замовленням держави і суспільства науці розробити нові засоби і методи розкриття й розслідування злочинів в умовах появи професійної і організованої злочинності. Історично криміналістика зародилася в надрах кримінальної процесуальної науки і тому тісно пов'язана з теорією доказів.

Проте в сучасний період значення науки криміналістики збільшилось, тому що вона обслуговує різні види юридичної практики, тобто весь юридичний процес.

Загальна теорія судової експертизи визначається як форма «достовірного наукового знання про закономірності й методологію формування і розвитку наукових основ судових експертиз». Дані материнських фундаментальних (базових) наук формуються в систему спеціальних знань у предметній судовій науці. Ці знання реалізуються в практичній діяльності під час проведення судових експертиз.

Концепція В. С. Мітричева включала в систему судової експертології судову морфологію, судову експертну трасологію, судову субстанціологію і структури, пов'язані з експертними інформаційними фондами. Недоліком цієї концепції є те, що В. С. Мітричев включає до неї питання організаційної структури експертної діяльності тощо. О. О. Ейсман пропонував наступну систему судової експертології: вступ (наукова частина), методологія й методи, загальна теорія експертології, що містить аналіз її основних понять і принципів, теорія оцінки експертом даних, встановлених у ході дослідження.

У загальній частині, на думку автора, розглядається класифікація родів і видів експертиз, завдання експертної практики, функції експертних заходів, їх організаційна структура. Тут має бути і систематика методів експертного дослідження. Ядром загальної частини експертології має бути теорія, спираючись на яку, експерт робить висновки.

Розділом експертології має стати вчення про логічну структуру висновку експерта і пов'язане з ним вчення про модальність висновку.

Дослідження форми і обґрунтування висновку, а також його доказове значення повинно стати змістом третього розділу експертології. Цей розділ включає і вчення, або теорію оцінки експертом даних, встановлених у ході дослідження.

У межах загального вчення слід розглядати не конкретні методики виду експертних досліджень, а загальні основи – загальні для методик експертиз будь-якого виду. Як елементи експертології автор виділяє автоматизацію експертиз, психологію експертної діяльності, експертну етику.

Характеризуючи концепції загальної теорії судової експертології останніх років, С. В. Бичков вказує, що вони є екстраполяцією на галузь судової експертології положень загальної теорії криміналістики, розробленої Р. С. Белкінім. У цьому, на її думку, і є подібність усіх підходів до визначення загальної теорії криміналістики і судової експертології. Концепція С. Ф. Бичкової зводиться до того, що система загальної теорії судової експертології складається з чотирьох підсистем:

- методологічні основи загальної теорії судової експертології;
- експертна техніка;
- експертна тактика;
- методика експертного аналізу окремих видів злочинів.

Розділ «Методологічні основи загальної теорії судової експертології» поданий у вигляді окремих вчень і теоретичних конструкцій (функції, система, мова, вчення про науково-практичну діяльність, про об'єкт, завдання, методи, про суб'єкт експертизи як професійної діяльності, про інформаційні принципи та експертне прогнозування). Автор фактично копіює систему криміналістики і навіть її основну термінологію. Викликає також сумнів розділ «Методика експертного аналізу окремих видів злочинів», оскільки це питання не може входити до компетенції експерта. Проблемним є питання про систему судової експертології.

На наш погляд, більш вдалою є система судової експертології, викладена Т. В. Авер'яною та І. А. Алієвим у роботі «Концептуальні основи загальної теорії судової експертизи», Ф. М. Джавадовим у роботі «Экспертная деятельность и развитие науки о судебной экспертизе». Вони запропонували таку структуру загальної теорії [11]:

1. Концептуальні основи теорії – розглядаються посилання і умови формування теорії, характеристика предмета, функцій і завдань.
2. Вчення про закономірності формування і розвитку судових експертиз.
3. Вчення про об'єкт і предмет загальної теорії і судово-експертної діяльності.
4. Вчення про суб'єкт експертної діяльності.
5. Вчення про методи загальної теорії судової експертизи і судово-експертної діяльності.
6. Теорія процесів, відносин і комунікацій у судовій експертизі. Інформаційне забезпечення експертної діяльності, її автоматизація, логічні основи процесу експертного дослідження.
7. Теорія експертного передбачення та прогнозування.
8. Окремі теорії різних родів і видів судової експертизи.

Інакше упорядкував структуру судової експертології М. Я. Серай. Виходячи з того, що до системи науки судової експертології входять концептуальні основи судово-експертної діяльності в цілому і особливості їх використання різними судово-експертними галузями знань, він виокремив у ній наступні розділи:

I. Загальна частина:

1. Предмет і система судової експертології.
2. Правові основи судово-експертної діяльності.
3. Методологічні основи судово-експертної діяльності.
4. Науково-організаційні основи судово-експертної діяльності.

II. Особлива частина. Особливості використання концептуальних основ судово-експертної діяльності різними судово-експертними галузями знань:

1. Криміналістичною галуззю судово-експертного знання.
2. Технічними галузями судово-експертного знання.
3. Економічними галузями судово-експертного знання.
4. Біологічними галузями судово-експертного знання.
5. Медичними галузями судово-експертного знання.
6. Психіатричними галузями судово-експертного знання.
7. Психологічними галузями судово-експертного знання [9, с. 762].

Отже, судова експертологія безпосередньо не включає до свого предмета і системи науки спеціальні судово-експертні галузі знань і відповідну їм судово-експертну практику, проте розробляє загально-методологічні засади такої діяльності, адаптовані до теорії і практики конкретних видів судових експертиз.

Завдання загальної теорії судової експертизи (експертології) є аналогічним завданням криміналістики [7]. Їх можна поділити на загальні, окремі (спеціальні) і конкретні.

1. Загальне завдання – це створення наукової бази з метою функціонування і розвитку галузі використання спеціальних знань в експертизі для потреб судочинства, сприяння боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями, вирішення цивільно-правових спорів.

2. Окремі (спеціальні) завдання – це:

- вивчення закономірностей формування і розвитку конкретних видів судових експертиз, розширення їх можливостей;
- розроблення і вдосконалення експертних технологій, засобів, методів і методик;
- формування наукових основ нових видів і родів судових експертиз у зв'язку з появою нових об'єктів (комп'ютерна, мистецтвознавча тощо);
- розроблення експертних заходів попередження злочинів;
- розроблення програмного забезпечення автоматизованого робочого місця (АРМ) експерта різних видів;
- вивчення і впровадження передового експертного досвіду;
- прогнозування процесів експертної практичної діяльності і завдань наукових досліджень.

3. Конкретні завдання – це завдання «сьогодення», що ставить перед наукою експертологією практика з метою задоволення тих потреб, що виникли.

Т. В. Авер'янова виокремлює поряд із завданнями загальної теорії судової експертології завдання практичної діяльності як однієї зі сфер людської діяльності, а також завдання експертних досліджень [3, с. 162].

До завдань практичної експертної діяльності вона відносить:

- систематичне підвищення експертної компетенції, вдосконалення професійної майстерності;
- напрями підвищення конкретності експертних висновків;
- оптимізація форми і змісту експертних висновків;
- створення програм з різних родів і видів експертиз;
- оволодіння експертними основами комп'ютерної техніки;
- каталогізація і паспортизація експертних методик і створення банків експертної вихідної інформації (колекції, зразки);
- створення необхідної інформаційної і правової бази з метою реалізації результатів експертної профілактики.

Класифікація експертних завдань у судовій експертології теж не є безспірною. Різні вчені пропонують свою класифікацію [6]. Так, А. І. Вінберг та Н. Т. Малаховська (1979) пропонували поділяти завдання на класифікаційні, ідентифікаційні, діагностичні, ситуаційні. А. І. Рудиченко (1981) – на ідентифікаційні, діагностичні, класифікаційні, а також діагностичні дослідження стану [11]. Ю. Г. Корухов (1984) – на класифікаційні, діагностичні та ідентифікаційні [5].

Т. В. Толстухіна (1999) – на ідентифікаційні, класифікаційні, діагностичні, реституційні, прогностичні, ретроспективні (останні характерні для судово-слідчих дій, де необхідна допомога експерта чи спеціаліста, тому вони тільки приєднуються до експертних).

Р. С. Белкін та Т. В. Авер'янова (2001) – на ідентифікаційні й діагностичні. Автори монографії «Основи судової експертизи» поділяють діагностичні завдання на класифікаційно-діагностичні, власно діагностичні, обставочні, причинно-динамічні. Ці автори пропонують поділити експертні завдання на кінцеві (кінцева мета дослідження), проміжні та допоміжні [12]. Вважаємо, що така класифікація теж має право на існування.

#### Перелік посилань

1. *Винберг А. И., Малаховская Н. Т. Судебная экспертология. Общетеоретические и методологические проблемы судебных экспертиз: учеб. пособ.* Волгоград, 1979. 183 с.

2. *Експертизи у судовій практиці* / за ред. В. Г. Гончаренка. Київ, 2005. 388 с.

#### References

1. *Vinberg, A. I., Malakhovskaia, N. T. (1979). Sudebnaia ekspertologia. Obshcheteoreticheskie i metodologicheskie problemy sudebnykh ekspertiz [Forensic expertology. The general theoretical and methodological problems of forensic expertise: training manual]. Volgograd, 183 p. [in Russian].*

2. *Honcharenko, V.G. (Ed.). (2005). Ekspertyzy v sudovii praktytsi [Examinations in forensic practice]. Kyiv, 388 p. [in Ukrainian].*

## Розділ 1. Загальні питання криміналістики та судової експертизи

3. *Белкин Р. С.* Общая теория советской криминалистики. Саратов, 1986. 398 с.
3. *Belkin, R. S.* (1986). Obshchaia teoria sovietsoi kriminalistiki [The common theory in soviet criminalistics]. Saratov, 398 p. [in Russian].
4. *Шляхов А. Р.* Судебная экспертиза. Организация и проведение. Москва, 1979. 168 с.
4. *Shliakhov, A. R.* (1979). Sudebnaia expertiza. Organizatsia i provedenie [Forensic expertise. Organisation and operation]. Moskva, 168 p. [in Russian].
5. *Корухов Ю. Г.* Формирование общей теории судебной экспертизы: материалы для уч. совета ВНИИСЭ. Москва, 1989. 26 с.
5. *Korukhov, Yu. G.* (1989). Formirovanie obshchei teorii sudebnoi ekspertizy: materialy dlia uch. soveta VNIISE [Forming of the common theory of the forensic expertise: materials for academic council VNIISE]. Moskva, 26 p. [in Russian].
6. *Аверьянова Т. В.* Судебная экспертиза: курс общей теории. Москва, 2006. 477 с.
6. *Averianova, T. V.* (2006). Sudebnaia expertiza: kurs obshchei teorii [Forensic expertise: common theory course]. Moskva, 477 p. [in Russian].
7. *Бычкова С. Ф.* Становление и тенденции развития науки о судебной экспертизе. Алма-Ата, 1994. 165 с.
7. *Bychkova, S.F.* (1994) Stanovlenie i tendentsii razvitiia nauki o sudebnoi expertize [Formation and development trends in forensic expertise science]. Alma-Ata, 165 p. [in Russian].
8. *Сегай М. Я.* Судебная экспертология – наука о судебно-экспертной деятельности. *Вісник АПН України*, 2003. № 2/33–№ 3/34. С. 740–761.
8. *Sehai, M. Ya.* (2003). Sudebnaia ekspertologia – nauka o sudebno-expertnoi deiatelnosti [Forensic expertology is the forensic science activity]. *Visnyk APN Ukrainy [Bulletin of APN of Ukraine]*, No 2/33 – 3/34. pp. 740–761. [in Russian].
9. *Потапов С. М.* Принципы криминалистической идентификации. *Советское государство и право*, 1940. № 1. С. 76.
9. *Potapov, S.M.* (1940). Printsypy kriminalisticheskoi identifikatsii [Principles of the criminalistic identification]. *Soviet State and Law*, No 1, p. 76. [in Russian].
10. *Рудниченко А. И.* Классификация и структура решения диагностических экспертных задач, их место в системе задач судебной экспертизы. *Теоретические вопросы судебной экспертизы* ВНИИСЭ. Москва, 1981. Вып. 48. С. 93–105.
10. *Rudnichenko, A.I.* (1981). Klasifikatsia i struktura reshenia diagnosticheskikh ekspertnykh zadach, ikh mesto v sisteme zadach sudebnoi expertizy [Classification and structure of the diagnostic expert tasks resolutions, their place in forensic tasks system] *Theoretical questions of forensic expertise / VNIISE*, Moskva, Issue 48, pp. 93–105. [in Russian].
11. *Основы судебной экспертизы*. Ч. 1. Общая теория / РФЦСЭ; под ред. Ю. Г. Корухова. Москва, 1997. С. 70–81.
11. *Osnovy sudebnoi expertizy [The basics of forensic expertise]*. P.1. Common theory/ RFTsSE; edited by Yu.G. Korukhov. Moskva, 1997, pp. 70–81. [in Russian].



## ПОНЯТИЕ И ЗАДАЧИ ОБЩЕЙ ТЕОРИИ СУДЕБНОЙ ЭКСПЕРТОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

Н. И. Клименко

Рассматривается понятие общей теории судебной экспертологии, условия ее создания, место судебной экспертологии в системе юридических наук, пределы ее предмета, вопросы взаимодействия и взаимоотношения науки криминалистики и судебной экспертологии. Приводится система и структура общей теории судебной экспертологии и ее задачи.

Отдельные статьи Уголовно-процессуального, гражданско-процессуального кодексов, а также административного, хозяйственного, Таможенного и др. кодексов Украины, Закон Украины «О судебной экспертизе» 1994 года и конституционное подтверждение (п. 14 ст. 92 Конституции Украины) законодательного обеспечения судебной экспертизы являются правовыми основами дальнейшего развития правовых и организационно-управленческих направлений судебной экспертологии.

Судебная экспертология не только сохраняет «родимые пятна» криминалистики, но и, в свою очередь, влияет на диалектику развития предмета криминалистики и содержания ее научных отраслей (криминалистической тактики, криминалистической техники и криминалистической методики). В частности, требует уточнения устоявшийся взгляд на единство криминалистической техники для следователя и эксперта. Первая предназначена для сбора «следовой информации», вторая – для углубленного ее исследования на основе специальных знаний с целью превращения ее в доказательную информацию. Различные цели обеспечиваются и разными по содержанию средствами. Точнее ставить вопрос о взаимодействии, «стыковке» двух, хотя и тесно связанных, но самостоятельных отраслей научно-технических средств, обслуживающих правосудие.

Задачи общей теории судебной экспертизы (экспертологии) аналогичны задачам криминалистики. Их можно разделить на общие и конкретные специальные.

*Общая задача* – это создание научной базы с целью функционирования и развития отрасли использования специальных знаний в экспертизе для нужд судопроизводства, содействие борьбе с преступностью и другими правонарушениями, решения гражданско-правовых споров.

*Отдельные (специальные) задачи* – это: изучение закономерностей формирования и развития конкретных видов судебных экспертиз, расширение их возможностей; разработка и совершенствование экспертных технологий, средств, методов и методик; формирование научных основ новых видов и родов судебных экспертиз в связи с появлением новых объектов (компьютерная, искусствоведческая и т. п.); разработка экспертных мер предупреждения преступлений; разработка программного обеспечения автоматизированного рабочего места (АРМ) эксперта различных видов исследований, изучение и внедрение передового экспертного опыта; прогнозирование процессов экспертной практической деятельности и задач научных исследований.

*Конкретные задачи* – это задачи «сегодняшнего дня», которые ставит перед экспертологией практика с целью удовлетворения тех потребностей, которые возникли.

**Ключевые слова:** судебная экспертология, судебная экспертиза, юридические науки, теория.

## **THEORY OF FORENSIC EXPERTOLOGY IN THE SYSTEM OF LAW**

**N. Klymenko**

The article deals with the concept of a general theory of forensic expertology, the conditions for its creation, the place of forensic expert science in the system of legal sciences, the limits of its subject matter, the issues of interaction and the relationship of the science of forensic science and forensic expertology. The system and structure of the general theory of forensic expertology and its tasks are given.

Separate articles of the Criminal Procedure, Civil Procedure, Administrative, Economic, Customs and Other Codes of Ukraine, the Law of Ukraine 'On Forensic Expertise' of 1994 and the constitutional confirmation (article 92, paragraph 14 of the Constitution of Ukraine) of the legislative provision of forensic expertise are the further legal basis development of legal, organizational and managerial directions of forensic expertology.

Forensic expertology does not only preserves the 'birthmarks' of forensic science, but also, in turn, influences the dialectics of the development of the subject of forensic science and the content of its scientific fields (forensic techniques, forensic tactics and forensic methods). In particular, it requires clarifying the well-established view of the unity of forensic techniques for the investigator and expert. The first is made to collect 'trace information', the second is used for its in-depth study based on special knowledge in order to turn it into evidence-based information. Different goals are provided with different means of content. It is more accurate to raise the question of interaction, the 'docking' of two, although closely related, but independent branches of scientific and technical means serving justice.

The tasks of the general theory of forensic expertise (expert studies) are similar to the tasks of forensic science. They can be divided into general and special.

*General task* is the creation of a scientific base for the purpose of the functioning and development of the industry of the use of special knowledge in examinations for the needs of legal proceedings, assistance in the fight against crime and other offenses, resolution of civil law disputes.

*Special task* is the study of the laws of formation and development of specific types of forensic expertises, the expansion of their capabilities; development and improvement of expert technologies, tools, methods and techniques; the formation of the scientific foundations of new types of forensic expertises in connection with the emergence of new objects (computer, art history, etc.); developing expert crime prevention measures; development of an automated workplace software (AWS) for an expert of various types of research, study and implementation of advanced expert experience; forecasting expert practice processes and research tasks.

*Specific tasks* are the up-to-date tasks that the practice puts before so the science of expert science to meet the needs that have arisen.

**Key words:** forensic expertology, forensic expertise, legal science, theory.